

تأثیر حاشیه‌نشینی بر قاچاق کالا و ارز

مطالعه موردي: استان‌های کردستان و سیستان و بلوچستان

محسن شاطریان^۱، محمود گنجی‌پور^۲

امیر اشنوی^۳

تاریخ پذیرش : ۱۳۹۷/۱۱/۳۰

تاریخ دریافت ۱۳۹۷/۱۱/۱۲

چکیده

قاچاقچیان فشارسنج‌های زنده جوامعی هستند که در وضع تنش آلودی قرار دارند. وضع آنها زاییده برخی از پدیده‌های اجتماعی امروز است که می‌توان مهم‌ترین آنها را شهرنشینی شتابان و حاشیه‌نشینی دانست. در این پژوهش به بررسی رابطه بین حاشیه‌نشینی و قاچاق کالا و ارز می‌پردازیم. روش تحقیق، اسنادی و پیمایشی با استفاده از پرسشنامه خود ساخته می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش را مسئولان سازمان‌های دولتی در دو استان کردستان و سیستان و بلوچستان در سال ۱۳۸۹ تشکیل می‌دهند. بر اساس فرمول نمونه‌گیری کوکران تعداد ۳۳۰ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب، که برای هر استان ۱۶۵ نفر تعیین گردیده و پرسشنامه به صورت تصادفی بین آن‌ها توزیع شد.داده‌ها با بهره‌گیری از آمارهای توصیفی و تحلیلی در SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج به دست آمده از تحقیق نشان می‌دهد که بین حاشیه‌نشینی و قاچاق کالا رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد.

کلمات کلیدی: قاچاق کالا، حاشیه‌نشینی، کردستان، سیستان و بلوچستان

۱. عضو هیأت علمی دانشگاه کاشان، دانشکده علوم انسانی، گروه علوم اجتماعی
Email:shaterian@kashanu.ac.ir

۲. کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی
۳. کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری

The effect of suburb-dwelling on the smuggling of goods and foreign exchange

Case Study: Kurdistan, Sistan and Baluchestan Provinces

Mohsen Shaterian, Mahmoud Ganjipour, Amir Ashnoyi

Abstract

Smugglers are lively barometers of societies that are in a stressful state. Their status results from some of today's social phenomena of which accelerated urbanization and suburb-dwelling considered as the most important ones. In this study we examine the relationship between suburb-dwelling and smuggling of commodities and foreign exchanges. The research method is documentary and survey using self-made questionnaire. The statistical population of this study consists of officials of governmental organizations in Kurdistan province and Sistan and Baluchestan province in ۲۰۱۰. Based on the Cochran sampling formula, ۳۳۰ persons were selected as sample size, of which ۱۶۵ persons for each province. The questionnaires were distributed randomly among them. Data were analyzed using descriptive and analytical statistics in SPSS. The results show that there is a direct and significant relationship between suburb-dwelling and smuggling.

Keywords: commodity smuggling, suburb-dwelling, Kurdistan, Sistan and Baluchestan

بیان مسئله

حاشیه‌نشینی در ایران براساس دلایل بی‌شماری اکنون یک معضل ملی محسوب می‌شود که با ادامه روند فعلی بی‌شک به یک فاجعه ملی منجر خواهد شد. ابعاد معضلاتی که حاشیه‌نشینی باعث نشو و نمای آنها شده است، بسیار فراتر از عدم هماهنگی در بافت فیزیکی شهرها است. زیرا حاشیه‌نشینی از یک سو، محصول فضولات پالایش نشده اقتصاد نامتوازن شهری و فرهنگ فقر بوده، و از سوی دیگر خود صادرکننده فهرست ناهنجاری و کژمداری رفتاری به شهرها هستند. حاشیه‌نشینی در ایران مولد توسعه برونزای کشور و محوریت یافتن شهر به عنوان کانون تحولات صنعتی، توسعه اقتصادی و نوسازی کشور است (پیران، ۱۳۶۶، ص ۳۱).

متاسفانه رابطه نزدیکی بین فقر و مشاغل کاذب وجود دارد. فشارهای اقتصادی، بیکاری و درآمدهای پایین موجب گسترش حاشیه‌نشینی می‌شود که آنرا فرهنگ فقر می‌گویند قانون‌گریزی بر اساس خنثی سازی تشدید می‌شود یا اطلاع رسانی رسانه‌ای می‌تواند مواردی از قانون‌گریزی و پیامدهای آن برای افراد از طریق حاشیه‌نشینی بوجود آید تا پیامدهای منفی قانون‌گریزی بیش از پیامدهای مثبت آن را ملاحظه نمود. لازمست که شرایطی در مکان‌های اصلی زندگی افراد بوجود آید تا مانع مهاجرت افراد به حاشیه شهرها بويژه شهرهای بزرگ شود.

فقر مفرط اقتصادی و همچنین عدم مهارت فنی در میان مهاجران حاشیه‌نشین ایران، مشاغلی را رواج داده که در متن زیست شهری به وضوح قابل رویت است، دستفروشی، قاچاق کالا، دلالی‌های کاذب امروز نه تنها در حاشیه شهر بلکه در متن شهرها نیز نمود پیدا کرده است.

از سوی دیگر، فقر فرهنگی مانند داشتن خانواده‌ای ناقص و یا کم سواد، نقش عمدی ای در روی آوردن خانواده‌ها به ناهنجاری‌ها از جمله قاچاق کالا می‌شوند. موضوع قاچاق کالا بعنوان یک آسیب اجتماعی با سایر پدیده‌های اجتماعی همچون بیکاری، نابرابری، فقر و محرومیت و... مرتبط می‌باشد. حال این سوال مطرح می‌شود که آیا بین قاچاق کالا و ارز و حاشیه‌نشینی رابطه وجود دارد؟ که در این تحقیق ما به دنبال پاسخ به این سوال هستیم.

مبانی نظری

مفهوم حاشیه نشینی

دیدگاهها و نظریات بسیاری در رابطه با پدیده حاشیه نشینی تاکنون از سوی صاحب نظرانی همچون نظریه ترکیبی لوئیس در رابطه با پیوندهای اجتماعی - قومی (پاپلی یزدی و رجبی، ۱۳۸۳: ۳۱۰)، نظریه شهری شدن لوئیس ورت و جدایی های فضایی (همان، ص ۳۰۶)، نظریه های بوم شناسی مکتب شیکاگو، نظریات رابرت پارک درباره رابطه مناطق مسکونی ارزان قیمت و حاشیه نشینی (ممتأز، ۱۳۸۳: ۱۲۸)، نظریه کلود گرون در مورد تغییر در نحوه استفاده از زمین و کمود مسکن در مناطق حاشیه نشین (زاهدانی، ۱۳۸۰: ۱۶)، دیدگاه قشر بنده اجتماعی (Bablu, ۱۹۸۲)، نظریه نوشوسیالیسم (بیری، ۱۳۸۴)، نظریه پل میدوز و افراین میزروچی مبنی بر مهاجرت و حاشیه نشینی (خوب آیند، ۱۳۸۴: ۴۸)، نظریه فشار (Agnew, ۱۹۹۹) و مکتب وابستگی و قوانین مهاجرتی روانشناختی مبنی بر مهاجرت افراد محروم از فرصت های شهری (اوبرای، ۱۳۷۰: ۷۰) ارایه شده است. حال با توجه به اشکال مختلف حاشیه نشینی و تنوع عوامل تشکیل دهنده آن، به طور مختصر به بعضی از آنها اشاره می شود:

عده ای بر این باورند که حاشیه نشینان کسانی هستند که در سکونتگاه های غیر متعارف با ساکنین بافت اصلی (شهر) زندگی می کنند، گروههای مزبور بیشتر بر اثر نیروی دافعه ای خاستگاه چون فقر و بیکاری و کمتر عوامل جاذب شهری، از زادگاه خود — روستا، ایل یا شهر — رانده شده و به شهرها روی آورده اند. از آنجا که اکثریت این گروه ها بی سواد بوده و مهارت لازم را جهت جذب در بازار کار شهر ندارند، عامل پس ران شهری نیز آنها را از شهر رانده و به حاشیه کشانده است (منصوریان و آیت الله، ۱۳۵۶: ۲).

HASHIENE SHINING, نوعی سکونت در فضای شهری است که در تمامی ابعاد سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و حقوقی با سایر انواع سکونت موجود در شهر تفاوت های اساسی را نشان می دهد (coit, ۱۹۹۴: ۱۱۶). ناپایداری حاصله از ناکارآمدی ساختار و عناصر سیستم های مناطق شهری در کشورهای جهان سوم، ویژگی های

اساسی را در این سکونتگاه‌ها ایجاد کرده است (Nahiduzzaman, ۲۰۰۶:۴). مهمترین این ویژگی‌ها شامل ویژگی‌های کالبدی، اجتماعی، فرهنگی و قانونی می‌باشد (Asia ۲۰۰۱ source). به عبارتی منظور از حاشیه‌نشینان، کسانی هستند که در محدوده اقتصادی شهر زندگی می‌کنند و جذب نظام اجتماعی و اقتصادی شهر نشده‌اند (زاده زاهدانی، ۱۳۶۹:۶) و خود شیوه‌ی جدیدی از زندگی را به وجود آورده‌اند که نسبت به سه شیوه‌ی رایج زندگی یعنی شهری، روستایی و ایلاتی متفاوت بوده و با ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی مخصوص به خود بافت فیزیکی معینی را به وجود می‌آورند (حسین‌زاده دلیر، ۱۳۷۰:۶۴). بنابراین ویژگی‌های مناطق حاشیه‌نشین عبارتند از: نارسایی عرضه خدمات درمانی، تراکم زیاد جمعیت در واحدهای مسکونی، فقدان آسایش لازم و خطرات ناشی از عوامل طبیعی (مجله جهاد، ۱۳۶۶:۵). حاشیه‌نشین به مفهوم کلی، به کسی گفته می‌شود که در شهر سکونت دارد ولی به علل گوناگون نتوانسته است جذب نظام اقتصادی و اجتماعی شهر شود و از خدمات شهری استفاده کند (عبدیین درکوش، ۱۳۷۲:۱۲۱).

به عبارت دیگر حاشیه منطقه واحدهای مسکونی رو به ویرانی، فرسوده و با تجهیزات ناقص در حاشیه‌ی شهرها؛ تسلط فرهنگ فقر در منطقه؛ جدایی گزینی توده‌ای مردم روستایی از جامعه‌ی شهری؛ شهرک‌های چسبیده به شهر با مواد و مصالح کم دوام ساختمانی، گوشگیری مردم منطقه از زندگی شهری؛ مهاجرت و سکونت بخشی از مردم روستاهای حاشیه شهرها؛ (شکوئی، ۱۳۵۴:۱). به طور کلی منظور از حاشیه‌نشین، خانواده‌های تهیdest و غالباً مهاجری هستند که به تعبیر اُسکار لوئیس، در نوعی فرهنگ فقر زندگی می‌کنند. آنان به طور کامل جذب شیوه‌ی جدید زندگی شهری نشده و در حاشیه‌ی آن به زندگی ادامه می‌دهند (در اکاکیس، ۱۳۷۷:۱۲۱).

خصوصیات مناطق حاشیه‌نشین

۱. مناطق حاشیه‌نشینی در برگیرنده مکان جغرافیائی مشخص هستند.
 ۲. منافع مشترک ساکنین را به هم پیوند می‌دهد.
 ۳. الگوهای مشترکی بر روابط اجتماعی و اقتصادی ساکنین آنها حاکم است.
 ۴. تجانس گروهی و همبستگی نسبتاً بالائی خاصه در مواجهه با مسائل مشترک و افراد خارج از اجتماع خود بروز می‌دهد.
 ۵. نهادهای خاص خود پدید آورنده اند.
 ۶. یکدیگر را به خوبی کنترل می‌کنند (پیران ۱۳۶۶).
- علاوه بر مشخصه‌های فوق، دارای خصوصیات مشترک زیرین نیز هستند:
- عمدتاً جمعیت حاشیه‌نشین را جوانان تشکیل می‌دهند.
 - در ساختمان محیط مسکونی خود و در برابر عملیات تخریب، روحیه بسیار قوی همکاری دارند.
 - به افراد غیر ساکن در منطقه اعتماد نداشته و در مسائل خود آنها را شرکت نمی‌دهند.
 - به لحاظ عدم وجود فضای کافی، اغلب اوقات خود را در خارج از چهارچوب مسکونی می‌گذارند.
 - ناهنجاریهای اجتماعی به لحاظ از بین رفتن ارزش‌های انسانی در حاشیه شهرها، سریع پرورش یافته و اعمالی چون دزدی، اعتیاد، قاچاق و فحشاء در آنجا بیش از متن اصلی شهر دیده می‌شود (حسین زاده دلیر، ۱۳۷۰: ۶۴).

مفهوم قاچاق کالا

در اصطلاح امروز، معمولاً قاچاق به آن دسته از کالاهایی اطلاق می‌شود که خارج از مقررات دولتی وارد یا خارج می‌شود.

قاچاق یعنی کاری برخلاف قانون که پنهانی انجام شود و متعایی که معامله یا ورود آن به کشور ممنوع باشد. به طور کلی، هر نوع معامله یا مبادله کالا با پول یا کالایی دیگر که دولت محدودیت یا ممنوعیتی علیه آن وضع کرده باشد قاچاق محسوب

می‌شود و این در تجارت و مبادله کالا به قدمت تاریخ است (شهیدی، ۱۳۷۵) **قاچاق** در مصوبه کنوانسیون بین المللی کمک‌های متقابل اداری به منظور پیشگیری، تجسس و مقابله با جرائم گمرکی مصوب ژوئن ۱۹۸۰ چنین تعریف شده است: اصطلاح "قاچاق" عبارت از تقلب گمرکی است که شامل گراندن مخفیانه کالا به هر طریقی از مرزهای گمرکی باشد (گمرک جمهوری اسلامی ایران، ۱۳، ص ۳). منظور از قاچاق در اصطلاح گمرک و دیگر دستگاه‌های وصولی دولت عبارت است از گریزاندن کالا از پرداخت مالیات و عوارض به دولت یا فرار دادن کالا از شمول مقررات دولتی و نقل و انتقال و خرید و فروش آن به طور غیر مجاز و ممنوع .(www.irica.gov.ir)

ابعاد قاچاق کالا

تجارت غیررسمی یا قاچاق، یکی از مشخص ترین آثار بیمارگونه در نواحی حاشیه‌ای است که صرفاً به دلیل فقر و فقدان هماهنگی میان مردم منطقه، بی ثباتی و اختلاف در سطح قیمت‌ها و همچنین ضعف عوامل اجرایی به وجود آمده است (فرهنگ آذر، ۱۳۸۶، ص ۲۲۸). بنابراین در این شرایط باید انتظار داشت که فقرا برای تطبیق پذیری، رفتارهای غیرقانونی بیشتری برای پاسخ گویی تقاضاها و رفع نیازهای ضروری خود انجام دهند (عبدالهی، ۱۳۷۸، ص ۱۲۷).

نتایج گویای آن است که مهم‌ترین عامل تاثیرگذار بر وقوع و افزایش قاچاق کالا، چربیدن ریسک و به خط‌رانداختن خود در قبال وارد کردن کالاهای غیر قانونی و غیرمشروع می‌باشد (ملایی، ۱۳۸۶، ص ۱۷۲).

اکثر خانواده‌های حاشیه نشین شغل رسمی برای تامین معاش خود ندارند و چون این افراد عموماً فاقد مهارت و تخصص و سرمایه‌گذاری می‌باشند به مشاغل کاذب و بعض اجرمانه مثل دست فروشی، کوپن فروشی، تکدی گری، زباله دزدی، خرید و فروش مواد مخدر و مشروبات الکلی روی می‌آورند. بر حسب آمارهای موجود حدود ۲۰ درصد افراد این مناطق فاقد شغل می‌باشد.

آثار متقابل کالاهای قاچاق و حاشیه‌نشینی

(الف) نقش مناطق حاشیه‌ای بر قاچاق کالا و ارز:

جوان‌گرایی جمعیت با خصوصیات عاطفی و احساسی عمل کردن، ارجحیت هدف بر وسیله و به دست آوردن آن هدف در زمان کوتاه، یکی از ویژگی‌های جمعیت مورد بررسی است. این خصیصه همراه با شاخص بیکاری، پایین بون سطح درآمد در مقایسه با نرخ تورم و گرانی، همچنین افزایش هزینه‌های جانبی و اساسی زندگی به ویژه مسکن و اجاره‌نشینی از متغیرهای مستقل بیرونی هستند که گرایش به "روی آوردن به قاچاق کالا" را تاحدوی فراهم می‌نماید (اجلالی، ۱۳۸۳).

با توجه به نمودار شماره (۱) درمی‌یابیم که بین دو متغیر، ارتباط متقابل وجود دارد، به این معنی که در صورت عدم وجود برنامه ریزی و افزایش فقر، حاشیه‌نشینی گسترش یافته و به همین ترتیب گرایش به فعالیت‌های غیر قانونی افزایش می‌یابد.

عوامل عمدۀ افزایش قاچاق کالا در مناطق حاشیه‌نشین شهرها عبارتنداز:

- عدم وجود فرهنگ قانون مداری
- عدم کنترل
- عدم امنیت شغلی
- سرخوردگی اجتماعی و فقر
- ضعف مدیریت اجرایی
- سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی تک محوری
- عدم برنامه ریزی در ایجاد مسکن

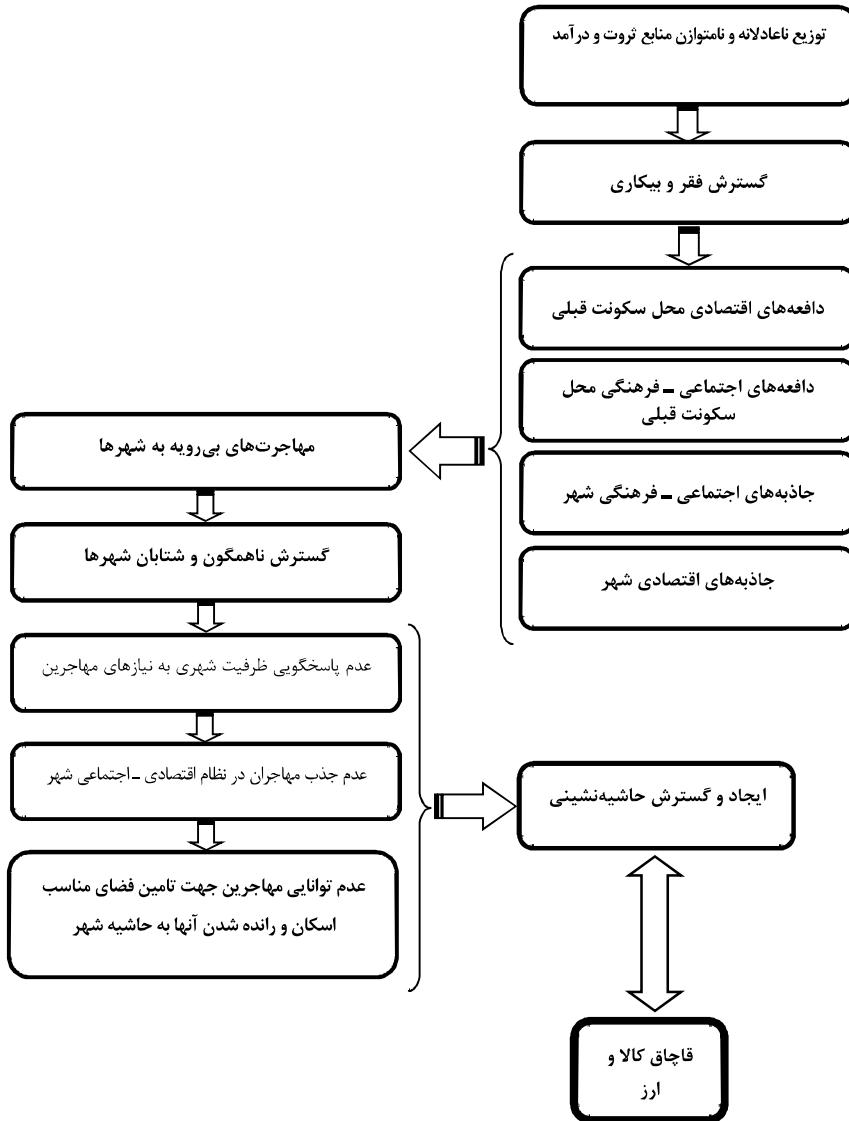
عوامل گفته شده با توجه به دور شدن از مرکز، شدت بیشتری می‌یابند (هریسی نژاد، ۱۳۸۳، ص ۵۷).

(ب) دستاوردهای قاچاق کالا در مناطق حاشیه‌نشین:

- افزایش فاصله طبقاتی (در سرمایه‌قاچاق کالا در مرز)
- عصیان جوانان (در سایه ارائه الگوی جدید)
- فرار از اجتماع (جامعه خود را ضعیف و جامعه دیگری را قوی پنداشتن)

- تضعیف نهادهای اجتماعی
- تجمل گرایی (ارمغان، ۱۳۸۸، ص۵).

نمودار شماره ۱. تاثیر و تأثیر متغیرهای حاشیه‌نشینی بر قاچاق کالا

ضرورت تحقیق

مهاجرت روسستاییان و ساکنان شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ موجب تراکم جمعیت شده که این خود افزایش سریع بهای مسکن و اجاره مسکن و روی هم رفته بالا رفتن سطح کلی قیمت‌ها و ناعادلانه تر شدن توزیع ثروت‌ها و درآمدها در جامعه را به دنبال داشته است.

مهاجرین با روی آوردن به شهرهای علت وجود امکانات بیشتر و بهتر باعث حاشیه نشینی و آلونک نشینی در اطراف شهرها می‌شوند و در سایه تفاوت‌های فرهنگی، درک متقابل و مناسبی نیز میان مهاجران و ساکنان به وجود نمی‌آید و بنابراین ناهنجاری‌هایی در زمینه شهرنشینی بروز می‌کند.

از سوی دیگر، قاچاق تاثیر بسیار ناصوابی را بر حاشیه نشینی در شهرها دارد. در حقیقت برای مهار قاچاق باید مفهوم حاشیه نشینی و خصوصیات مناطق حاشیه‌نشین، ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی و ابعاد فرهنگی قاچاق کالا و پیامد تفاوت‌های فرهنگی شهرهای دارای حاشیه‌نشین و آثار متقابل کالاهای قاچاق و حاشیه‌نشین مورد توجه قرار گیرد.

فرضیه تحقیق

به نظر می‌رسد بین حاشیه‌نشینی و قاچاق کالا رابطه وجود دارد.

روش تحقیق

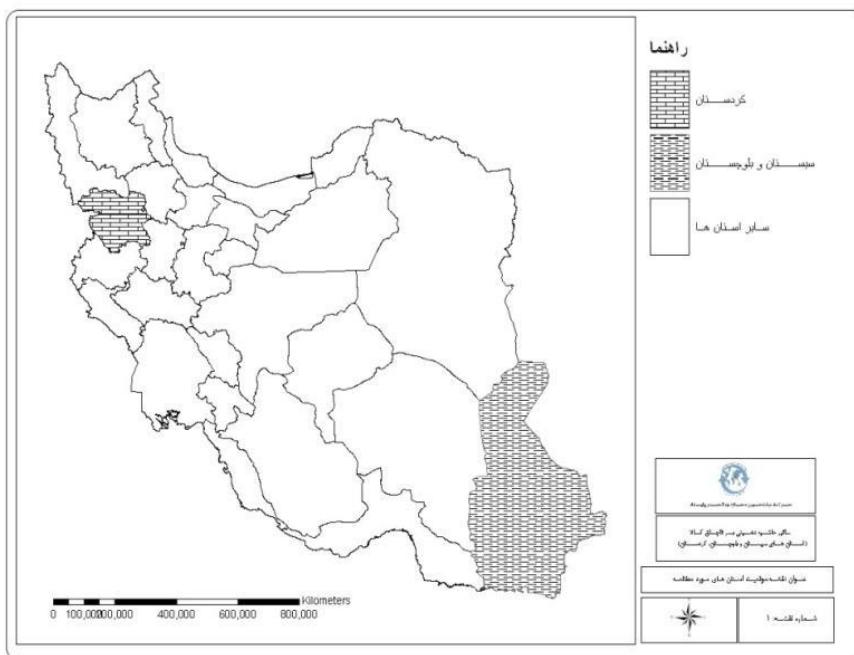
روش پژوهش حاضر، روش اسنادی و پیمایشی است. با استفاده از روش اسنادی، ابعاد مفهومی و نظری موضوع مورد بررسی قرار گرفته و از روش پیمایشی نیز برای بررسی چگونگی توزیع و روابط بین متغیرهای وابسته و مستقل استفاده شده است. در این زمینه ابتدا پرسشنامه‌های تحقیق تهیه شده و با طرح آنها و گرفتن پاسخ‌هایشان از پاسخگویان جامعه آماری، اطلاعات در زمینه موضوع مورد تحقیق به دست آمده است. در این روش با استفاده از نرم افزار آماری spss، ورود داده‌ها انجام شده و با استفاده از

فعالیتهای آمار توصیفی و تحلیلی، داده‌های پژوهش مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

اعتماد و قابلت اعتیاد

اعتبار سنجش بستگی به مفهوم یا معرفهای تجربی سنجش آن دارد. اصلی‌ترین روش آزمون اعتبار، بررسی دقیق سنجه مفهوم در پرتو معنای آن و طرح این پرسش جدی است که آیا این ابزار سنجش واقعاً مفهوم مورد نظر را می‌سنجد یا نه (همان، ۱۳۷۶، ۲۲۸). در تحقیق حاضر، جهت افزایش درجه اعتبار، از روش صوری استفاده شده است. بدین منظور، پرسشنامه بعد از تدوین در اختیار صاحب نظران، متخصصان و استادان قرار گرفت و پس از جمع آوری نظرات آن‌ها، اصلاحات لازم انجام شد.

نقشه شماره ۱. موقعیت استان‌های مورد مطالعه

منظور از روایی یا پایایی این است که اگر آزمایشی را چند بار تکرار کنیم یا تجزیه و

تحلیل را به دفعات مختلف انجام دهیم، در همه موارد نتایج به دست آمده یکسان باشد (ساروخانی، ۱۳۷۸، ص ۱۵۱). برای تعیین روایی این تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. در واقع آلفای کرونباخ نشانگر انسجام درونی و همسازی داخلی گوییدها به شمار می‌رود. در این تحقیق میزان آلفای محاسبه شده (۰/۷۱) عدد مطلوبی است و می‌توان گفت که دقت لازم برای احراز پایایی سازه‌ها در پرسشنامه به کار گرفته شده و گوییده‌ای طراحی شده برای سنجش متغیرها با یکدیگر همبستگی درونی دارند.

جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

در پژوهش حاضر، جامعه آماری را مسئولان سازمان‌های دولتی در دو استان کردستان و سیستان و بلوچستان در سال ۱۳۸۹ تشکیل می‌دهند. حجم نمونه با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران (حافظ نیا، ۱۳۷۵، ص ۱۱۹) و سهم اطمینان ۹۵ درصد، تعداد ۳۳۰ نفر محاسبه شد که برای هر استان ۱۶۵ نفر تعیین گردیده و به صورت سهمیه‌ای و تصادفی بین آن‌ها توزیع و جمع آوری گردید نقشه شماره (۱).

یافته‌های تحقیق

یافته‌های تحقیق در دو قسمت ارائه می‌گردد. در قسمت اول به توصیف و توزیع فراوانی مطلق و درصد پاسخگویان به وجود رابطه بین قاچاق کالا و حاشیه نشینی اشاره شده و در قسمت دوم به رابطه هر یک از آن‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری پرداخته می‌شود.

یافته‌های توصیفی

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در استان کردستان ۵/۵ درصد پاسخگویان یعنی ۹ نفر وجود رابطه بین قاچاق کالا و حاشیه نشینی را در حد خیلی کم، حدود ۷/۳ درصد یعنی ۱۲ نفر این رابطه را در حد کم، حدود ۲۳/۶ درصد یعنی ۳۹ نفر رابطه را در حد متوسط دانسته‌اند. به همین ترتیب ۴۰ درصد پاسخگویان یعنی ۶۶ نفر وجود رابطه بین قاچاق کالا و حاشیه نشینی را در حد زیاد و حدود ۲۳/۶ درصد افراد یعنی ۳۹

نفر این تاثیر را در حد خیلی زیاد دانسته اند. حال با توجه به داده‌ها و میانگین محاسبه شده می‌توان گفت که مسئولان سازمان‌های دولتی در استان کردستان وجود رابطه بین قاچاق کالا و حاشیه‌نشینی را در حد ۳/۶۹ درصد می‌دانند که این امر نشان می‌دهد که بین حاشیه‌نشینی و قاچاق کالا رابطه قوی وجود دارد.

جدول شماره ۲. توزیع فراوانی پاسخگویان در استان کردستان براساس تاثیر حاشیه‌نشینی بر قاچاق کالا

درصد نجمعی	درصد	فراوانی	
۵/۵	۵/۵	۹	خیلی کم
۱۲/۷	۷/۳	۱۲	کم
۲۶/۴	۲۳/۶	۳۹	متوسط
۷۶/۴	۴۰	۶۶	زیاد
۱۰۰	۲۳/۶	۳۹	خیلی زیاد
	۱۰۰	۱۶۵	کل
۳/۶۹			میانگین

همچنین یافته‌های تحقیق در استان سیستان و بلوچستان نشان می‌دهد که ۹/۱ درصد پاسخگویان یعنی ۱۵ نفر وجود رابطه بین قاچاق کالا و حاشیه‌نشینی را در حد کم، حدود ۲۳/۶ درصد یعنی ۳۹ نفر رابطه را در حد متوسط دانسته اند. به همین ترتیب ۳۴/۵ درصد پاسخگویان یعنی ۵۷ نفر وجود رابطه بین قاچاق کالا و حاشیه‌نشینی را در حد زیاد و حدود ۳۲/۷ درصد افراد یعنی ۵۴ نفر این تاثیر را در حد خیلی زیاد دانسته‌اند.

حال با توجه به داده‌ها و میانگین محاسبه شده می‌توان گفت که مسئولان سازمان‌های دولتی در استان سیستان و بلوچستان وجود رابطه بین قاچاق کالا و

حاشیه نشینی را در حد ۳/۹۱ درصد می‌دانند که این امر نشان می‌دهد که در این استان هم بین حاشیه نشینی و قاچاق کالا رابطه قوی وجود دارد.

جدول شماره ۲. توزیع فراوانی پاسخگویان در استان سیستان و بلوچستان

براساس تاثیر حاشیه نشینی بر قاچاق کالا

درصد تجمعی	درصد	فراوانی	
۹/۱	۹/۱	۱۵	کم
۳۲/۷	۲۳/۶	۳۹	متوسط
۶۷/۳	۳۴/۵	۵۷	زیاد
۱۰۰	۳۲/۷	۵۴	خیلی زیاد
	۱۰۰	۱۶۵	کل
۳/۹۱		میانگین	

یافته‌های تحلیلی

در جدول زیر میزان همبستگی متغیرهای قاچاق کالا و حاشیه نشینی با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون ارایه شده است.

جدول شماره ۴. ضریب همبستگی بین قاچاق کالا و حاشیه‌نشینی

میزان همبستگی	معناداری (Sig)	استان
۰/۸۷۲	/۰۰۰	کردستان
۰/۸۴۱	/۰۰۰	سیستان و بلوچستان

میزان همبستگی بین دو متغیر قاچاق کالا و حاشیه نشینی در استان کردستان با $rs = 0/000$ و $sig = 0/872$ در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌شود.

همچنین میزان همبستگی بین دو متغیر قاچاق کالا و حاشیه نشینی در استان سیستان و بلوچستان با $rs = 0/000$ و $sig = 0/841$ در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌شود. به گونه‌ای که با افزایش حاشیه‌نشینی، قاچاق کالا نیز افزایش می‌یابد.

نتیجه‌گیری

رابطه نزدیکی بین فقر، هنجارشکنی و مشاغل کاذب وجود دارد. فشارهای اقتصادی، بیکاری و درآمدهای پایین، باعث گسترش محلات حاشیه‌نشین شهری می‌شود. این محلات دارای فرهنگ خاص خود هستند که برخی از پژوهشگران از آن به عنوان فرهنگ فقر یاد می‌کنند. فرهنگ فقر باعث احساس باعث احساس درماندگی، نامیدی و تمايل به هنجارشکنی می‌شود. مشکلات اقتصادی باعث می‌شود که بخشی از بدنه اجتماع از آن کنده شود و به زندگی حاشیه‌نشینی روی آورد. این محلات اخلاق خاص خود را دارند. در این محلات خشونت، فقر، فساد و قاچاق کالا زیاد است. در محلات حاشیه‌نشین گرانی مسکن، گستردگر شدن فقر و افزایش بی کاری، روز به روز گستردگر می‌شوند.

این محلات، فقرزده و آلوده هستند و در آنها جرم و جنایت، فحشا، استعمال و فروش مواد مخدر و قاچاق بسیار شایع است. برخی از ساکنان این محلات برای رهایی از بی کاری و فقر به مشاغل کاذب روی می‌آورند. اما این مشاغل کاذب به جای درمان بیماری محلات حاشیه‌نشین به مشکلات اقتصادی، اجتماعی شهر افزوده است. محلات حاشیه‌نشین شهر بیانگر بحران اقتصادی و بحران شهرنشینی هستند. درمان این بیماری در گرو در پیش گرفتن یک برنامه همه جانبه است که سبب ایجاد تعادل بین درامد و هزینه‌های زندگی شهروندان، ایجاد کار مفید و بازسازی اقتصادی شود.

منابع

- پاپلی یزدی، محمدحسین و حسین رجبی سناجردی (۱۳۸۳)، نظریه شهر و پیرامون، انتشارات سمت.
- حسین زاده دلیر، کریم (۱۳۷۰)، حاشیه‌نشینی؛ در جستجوی معنی و مفهوم، دانشگاه تبریز.
- ممتأز، فریده (۱۳۸۳)، جامعه‌شناسی شهر، انتشارات شرکت سهامی انتشار.
- Zahed Zahedi, Saeid Saeid (1380), Hashiyeh-neshini, Chap Dovom, Entsharat Daneshgah Shiraz.
- پیری، عیسی (۱۳۸۴)، امکان سنجی به کارگیری راهبرد توامندسازی در ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
- خوب آیند، سعید (۱۳۸۴)، تحلیل فضایی علل شکل گیری حاشیه‌نشینی در اصفهان، پایان نامه دکترای جغرافیا، دانشگاه اصفهان.
- اویرای، اس (۱۳۷۰)، مهاجرت، شهرنشینی و توسعه، ترجمه فرهنگ ارشاد، انتشارات موسسه کار و تامین اجتماعی.
- هومن، حیدرعلی (۱۳۷۶)، شناخت روش علمی در علوم رفتاری، انتشارات سمت.
- سارو خانی، باقر (۱۳۷۶)، دایره المعارف علوم اجتماعی، انتشارات کیهان.
- حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۷۵)، روش تحقیق در علوم انسانی، سمت.
- پیران، پرویز (۱۳۶۶)، شهرنشینی شتابان و ناهمگون (آلتوکنشینی در تهران)، ماهنامه اطلاعات سیاسی و اقتصادی، شماره ۲.
- احلالی، پرویز (۱۳۸۳)، پرخاشگری و خیانت، انتشارات آب.
- Zahed Zahedi, Saeid Saeid (1369), Hashiyeh-neshini, Entsharat Daneshgah Shiraz.
- عبداللهی، محمد (۱۳۷۸) موانع قانون گرایی در ایران، نشریه فرهنگ عمومی، شماره ۲۰.
- فرهنگ آذر، میرجعفر (۱۳۸۶)، صیانت از مرزهای کشور جمهوری اسلامی ایران با رویکرد سیاسی و اقتصادی، همایش مرز، آذربایجان غربی.
- ملایی، کامبیز (۱۳۸۶)، مرز و امنیت آن بر جرایم از دیدگاه جامعه‌شناسی انحرافات، همایش مرز، آذربایجان غربی.
- هریسی نژاد، کمال الدین (۱۳۸۳)، مسائل و جرائم مالی - اقتصادی و سرقت، انتشارات آگاه.
- شکوئی، حسین (۱۳۵۴)، حاشیه‌نشینان شهر تبریز، دانشگاه تبریز.
- عابدین درکوش، سعید (۱۳۶۴)، درآمدی بر اقتصاد شهری، مرکز نشر دانشگاهی، تهران.

دراکاکیس اسمیت، دیوید (۱۳۷۷)، شهر جهان سومی، ترجمه فیروز جمالی، نشر توسعه، تهران.
مجله جهاد (۱۳۶۶)، تعریف و مفهوم حاشیه‌نشینی و گسترش حاشیه‌نشینی در جهان، نشریه
جهاد سازندگی، سال هشتم، شماره ۱۰۴.

منصوریان، محمدکریم و علیرضا آیت‌الهی (۱۳۵۶)، حاشیه‌نشینان شیراز، انتشارات دانشگاه شیراز.
شهیدی، محمد حسن و فرشاد گهر (۱۳۷۵)، روش تحقیق و مأخذ‌شناسی در در علوم
اجتماعی، انتشارات دانشگاه تهران.

گمرک جمهوری اسلامی ایران، برسی ابعاد قاچاق کالا و ارائه راهکارها با تأکید بر نقش
گمرک، وزارت امور اقتصادی و دارایی، معاونت طرح و برنامه، دفتر برنامه ریزی و بهبود
سیستم‌های گمرکی.

ارمغان، سیمین (۱۳۸۸)، اثرات فرهنگی قاچاق کالا بر حاشیه‌نشینان شهری، ماهنامه اقتصاد
پنهان، شماره هشتم.

Agnew, R., (۱۹۹۹) A General Strain Theory of Community Differences in Crime
Rates, Journal of Research in Crime and Delinquency, Vol, ۳۶, No. ۲.

Asian Social Issues program, <http://www.asiasource.org/asip/about.CFM>, ۲۰۰۱.

Blau, J. R., and P. M. Blau, (۱۹۸۲) the Cost of Inequality: Metropolitan Structure and
Violent Crime, *American Sociological Review*, ۴۷, ۱۱۴–۱۲۹.

Coit, K. (۱۹۹۴), Self-Help Housing for the Poor, A Cross, *Cultural Study*, Cities,
No ۱۱.

Nahiduzzaman, k. h. (۲۰۰۶) Housing the Urban Poor: Planning, Business and
Politics, A Case Study of Duaripara Slum, Dhaka city, Bangladesh,
Department of Geography, Faculty of Social Sciences and Technology
Management, Norwegian University of Science and Technology (NTNU).
www.irica.gov.ir